

Mondd meg nekem, leány,
Oh mondd meg, édesem,
Szeretsz-e így te is? —
Ez-e a' szerelem?

Zichy Antal.

Turóczi friss.

Ne hidjete, legények,
Barna lány' szerelmének,
Mert mint rózsán a' tövis
Megcsal érintése is.

Hittem én is egy barnának,
Hej de megis bántam
Teste lelke, szíve szava
Csalfa volt irántam.
Ne hidjete 'stb.

Haja éjfél, szeme csillag,
Arcza piros alma,
Haj de mit ér ennyi kellem,
Hogy ha szíve csalfa.

Ne hidjete, legények,
Szőke lány' kék szemének,
Mert a' lány ha szőke is,
Egytől egyig mind hamis.

Hittem én is egy szőkének,
'S neki adtam szívem',
Áldja meg őt a' teremő,
Bár nem maradt hívem.
Ne hidjete 'stb.

Arcza rózsa, emlény szeme,
Liliom a' keble
Haj de mit ér, hogy ha megcsal
Hűtelen szerelme.

Ne hidjete, legények,
Barnának se szőkének,
Mert a' leány mind hamis,
Ha még annyi volna is.

Bérczy Károly.

PÁRISI NAPLÓ.

(Hrabovszky Dávid' utazási tőredékeiből.)

(Vége.)

Páris, dec. 7-kén.

Mult szombaton valék hatodszor Theatre francaisban. Ez alkalommal Plessy kisasszonyt kívántam látni. Várakozásomban nem elégittem ki ez uttal, mert ismét tapasztaltam, komoly szerep a' színi ügyességnek mi erős próbaköve; valamint az élet' komor oldala e' tulajdonság' azon mutatkozásának, melyet erős léleknek nevezünk. Plessy a' szerepek' azon nemében, mely a' Portrait vivant színművet már olvasó előtt is olly kellemessé teszi, felülmulhatlannak látszik, 's valóban elfelejthetlen is marad előttem, mi remek fokozatban olvadt el lassanként előadásában születési viszonyok' hatalma a' kedvelt ifjútól jött benyomás előtt, 's mi természetesen vált benne a' kaczérság való szerelemmé. 'S ugyan azon Plessyt alig lehete ez estve Cromvell' fiában megismerni. Természet elleni erőködés jellemzte e' napi játékát. Ő a' politicába avatott nőt játszotta, 's különösen olylyant, ki földi jólétét elveinek feláldozni kész. Miért? Ez fejtetlen maradt, nagy részint a' szerző' hibája miatt. — Károly király' személyében, valamint a' Portrait vivantban, nem igen gyengéden kíméltetik a' monarcha; ámbár e' fejedelemnek itt lerajzolt képe alkalmasint hű; nem annyira Raoul' személye, midőn néki kedvében csak a' királyi nimbus, melytől azt körül sugározva látja, nem tetszik. Tizenötödik Lajos' kortársainál, legye-

nek bár polgáriak, illy gondolkozás-módot nem találhatunk.

Tegnap pedig Rachelt hatodszor látva, ismét nevezetes műeleményben részesültem. A'mennyei szikrának, melly e' művésznő' lelkéből kilövel, ismét új színezetével ismerkedtem meg. Láttam őt mint nőt, kinek honszereteten a' szerelem diadalmaskodott, láttam mint szerencsétlen királynét, ki miután a' dicsőség' polczán méltóságáról megfelejkezett, 's fejedelmi kötelességein nőiségét diadalmaskodni engedé; balsorsa által meggyőzetvén, királyi módon tuda meghalni. — Kétszer láttam őt mint szerelmest, ki épen, minthogy tárgyát igen is szerette, idegenité ezt el magától. De mind ezen szerepekben, teljesen Roxanét is ide számíthatva, erkölcsiségéből ki nem vetközve áll előttünk a' nő. Ellenkező az istentelen Fredegonda, kit művésznőnk tegnap állita élénkbe. Borzalommal, melyet játéka közben érezünk, egyre vi-vott az édes kinos érzet. Miért? Ezt nem magyarázhatjuk egyedül az által, hogy csakugyan van Fredegondában egy tulajdonság, melly őt testesült ördögök' sorába teljesen nem süllyeszti; nem is szépsége által, mert megszűnik kellemes, 's következőleg bájos hatású lenni a' szép, mihelyest utálatunk' tárgya lön. Tud szeretni e' gonosz asszony is, szereti magzatait, sőt vannak pillanatok, midőn hinni készek vagyunk, hogy egyedül anyai érzelmei által ragadtatott a' gonoszság' ösvényére. Így, midőn említé egykori alacsony sorsát. De miért marad ben-nünk túlnyomó az utálat, szemközt egy gonosztevővel, kiben a' jónak valami maradványa feltalálható? Azért is

ugyan, mert nem vagyunk képesek e' tulajdonságát rossz tetteitől különváltva képzelni; de azért is, minthogy a' művészet' csábító fényében nem szemléljük a' gonoszt; — mert csakugyan egy Don Juan a' valóságban is mindig veszélyes csábító.

Azonban mind e' remeklés mellett sajnálva kell egy Rachelt Fredegonda' szerepében látnunk. Gonoszság magában is elég csábító, midőn kísértése által környékeztetik a' halandó; leírásban pedig mindig szépen kirajzolt korporsó marad. Minek reá vesztegetni a' művészi ügyességet, kivált midőn nem látjuk megbüntetve, sőt midőn azon szomorú hiedelemmel kell tőle a' függöny' leereszkedésekor megválnunk, hogy élte' pályájának a' műben ábrázolt szakán túl alkalmasint el fogja a' még előtte maradott gátot háritni, szétzúzva az utolsó erőt, melly teljes diadalmát még eddig kétségbe hozá.

E' napokban újra kétszeri látogatás a' Louvre-ben. Későn vettem észre, mi sok terem, mellyek a' francia és csak a' tavai megnyitott spanyol gyűjteményeket foglalják magokban, vala még eddig láttatlan. Következő nap ki leve pótolva e' hiány. Mi sok említni való volna e' két látogatás' tárgyai között! Hosszas figyelemmel mentem ismét keresztül a' nagy csarnokban Rubens, Raphael, Veronese, Titian 's egyebek' remekein, bővebben megismerkedve e' művészek' szépet teremlő lelkével. Itt azonban csak a' spanyol iskoláról egy-két szót. Komorság 's magába vonult, de időről időre annál véresebben kitörő indulatok jellemzik ez iskolát, szembetűnő eltéréssel a'

többtől, műveinek nagyobb része legenda világi. Ez is, de talán maga a' csekélyebb remekelés, a' spanyol iskolát sokkal csekélyebb vonzalmasságban mutatja, kivéve Marillót. Minő élet ömlik el minden művén! Miszerencsésen diszlett néki ez olly tárgyakon is, minőkkel p. o. Rubens és Raphael, kikhez e' tekintetben legközelebb áll, nem mérköztek meg. Senki, mint Murillo, nem homályosítá el annyira ecsete' remeklése által azon már sok ezerszer megvitatott kérdést: lehet-e az igazi rútát művészi ügyesség által, ha nem széppé, de legalább némileg vonzalmassá tenni?

A' francia iskolának történeti osztályával igen futólag ismerkedhettem meg. Messziről kitaláltam az egyik mű' tartalmát, a' Bertalan éji borzadalmak' egyik fő jelenetét, midőn Soligny csupa tekintete által néhány pillanatra lefegyverzi gyilkosait.

A' spanyol csarnokban egy földivel, Irinyi ural találkoztam. Együtt maradtunk egész nap, betekinténk az ágostai templomába, conservatoire muzeumába s' amphitheatrumába; a' délestei hírlapi halmazok' turkálásában töltünk Palais Royal' egyik olvasókabinetjében, az estét pedig Palais Royalnak róla nevezett színházában. Ennél ócskasága miatt nincs a' vámvonalokon belől drágább színház. Színészei még is igen középszerűek. Tereme az eddig általam látottak között egyetlen, melly még a' mieinkhez hasonlít. Szűk, légszeszfénye' daczára sötétes, csupa ketrecz alakú páholyokkal s' karzattal. Többek között ismét azon darabot láttam (La dragonne), mellyben egy nagy birodal-

om' uralkodónéja, II-dik Katalin, maroktányosnéhoz illő megfontolással szertetget.

Tegnap előtt az Institut Franceban láttam többek között Humboldt 's Arago. Tegnap pedig ennek szomszédságában a' Hôtel des Monnoieban valék, 's láttam a' pénzgyűjtemény' másolatait, a' médailonokat 's mindezek' anyjait, a' typusokat. Az egész igazán fejedelmi.

Dec. 8-kán.

Végre elszántam magamat a' londoni utra. Ma majdnem egész nap szalagáltam csupán utlevelem' látomája miatt, 's a' nevezetes esztrengán még sem eshettem át.

Ma Pasquier, a' pairszék' elnöke nagy ünnepélylyel vala beiktatandó hivatalába az Institute-nál. 'S már tegnap lehetett e' megtiszteltetés' kigúnyolását olvasni a' Charivariban. Rettentő foruma e' lap sok celebritásnak. De reájok is fér gyakran, így ez esetben. Pasquiernek csak kineveztetése tudatá a' közönséggel, hogy ő tudós.

Én pedig, ha vele bírnék, azon sok unalmas felolvasás ellen fordítván szavaim' fegyverét, mellyek tudományos gyűlekezetekben a' hallgatóknak gyakran olly édes álmotszereznek. Olvasni ott, hol a' szellem' legkitünőbb hatásának, az eleven tudományos szóváltásnak kellene csak gyakoroltatnia! Ha vesszük, hogy tudományos gyűlekezetekben itt mindig ember' hátán embern van, akkorszinte vétek, illyesmivel ünnepélyeskedni, kivált Párisban, hol olly könnyen hozzá lehet válogatott könyvek' olvasásához férni. — Illy untató vala tegnap előtt báró Dupin Károly.

Tegnap sz Márton' kapuja melletti színházban egy meglehetősen bal-letet 's szinte türhető drámát, Ma-thilde-ot láttam. Kiválta 'gonosz gróf Lugarto 's a' hősné' testvérének sze-repei hű felfogással adatának. Amaz va-lódi pokoli természetet személyesített; emez az üldözött ártatlanság' lovagi védőjét részvét-gerjesztőleg adá.

Ma a' híres grenelli artézkutat látogattam meg. Érdekes látni 100'-nyí magasságban a' szűkellő vizet. Hasonló a' levegőben függő tündöklő meteor-hoz, mielőtt elpattanna. A' viz langyos,

27 fokú, 's bizvást fürödhetne benne kényesebb ember is.

Tegnap Morgueban ismét vízbe fult embert láttam. 'S annyi gyilkosság történik a' városban, a' vidéken, mind a' mellett, hogy a' rendőrség olly gon-dos. A' tegnapi gyilkosság délután 3 óra-tájban követeltet el, sz. Márton' csa-tornája körül egy férfin, ki akkor jöve vissza, tehát bizonyosan kincsek nélkül, leánya' temetéséről. Én azon helyen most két hete még későbbén jártam. Sújt az irgalmatlan halál min-denféle alakban!

T Á R C S A .

Pesti posta. A' Tisztujítás' előadásából dicséretesen ismeretes bu-dai műkedvelők, mint halljuk, Vachott Imre' „Országgyűlési szállásának“ előadására tesznek készüléteket. — A' pesti műkedvelők ellenben, kik, zárjel alatt mondvá, olly régóta alakulnak már, hogy tán Lucza' napjára végre mégis csak megalakulnak, — „Váltógyakorlat“ című eredeti, és „Richelieu" első párbajai“ for-dított vígjátékokat szándékozzák adni, a' miskolczy 's fehervári tűzkárvallottak' szá-mára. — Az előadással sorsjátékot terveztek összekapcsolni, — meglehet, hogy ez kés-lelteti annyira a' társaság' fölleptét.

— A' fővárosi víjdonságok — ha tapin-tatunk nem csal — ismét más' tol-lából folynak a' Pesti Hirlapban, — legalább az utóbbi számok ezt hagyják következtet-nünk, ha különben igaz, hogy embert szaváról, az író tolláról ismerhetni meg.

— Thern Károly, a' „Főti dal“ lel-kes szerzője, az idei szüretet is megéneklé,

sajátképen zenét készíte egy derék magyar „szüreti dalra“, melly, mint halljuk, rövid idő múlva színpadunkról fog a' közönséggel megismertetni.

— A' Hírnök ujra emlékezetbe hozza Kliegl és gépét, ujra részvétele 's pártfogásába ajánlván a' közönségnek, e' nagy jelentőségű művet. A' gépet — ugy-mond — e' napokban tekintők meg, melly-nek betűszedő része már némelly ujdón próbák' megkísértése után megjavítva ismét készen állván, csodálatos gépi jártassággal működik. A' művész, ki jó egészséggben ujra folyvást dolgozik, vendégeinek mes-terséges gépe' alkatrészeit a' legszíveseb-ben magyaráztatja, minden kitelhető módon igyekeztvén az eddig gáncsokodó ellenek' koholt 's elferdített nyilatkozatait a' világ előtt tetteleg megczáfolni.

— A' színészet örökös ár-apályban van országgyűlési városunkban; a' régi igaz-gató, Fekete ur, nem győztvén tovább ál-do-zataival, lemondott az igazgatásról — 's